

Oponentský posudek

práce: Svoboda jako základní lidská potřeba a požadavek (magisterská práce)

autorka: Bc. Jana Trojovská Drahovzalová

Katedra teologické etiky a spirituální teologie, KTF UK Praha 2009

Paní bc. Jana Trojovská Drahovzalová si výběrem tématu své magisterské práce s titulem *Svoboda jako základní lidská potřeba a požadavek* vybrala téma z hlediska morální teologie naprosto stěžejní. Nabízí se jen otázka, zda je ve své šířce i hloubce zvládnutelné v rámci magisterské práce. Diplomandka v úvodu zmiňuje, že opustila původní úmysl zaměřit se na vnitřní aspekt svobody, což vysvětluje, proč z literatury původně doporučené přečetla jen menší část.

Za nové téma zvolila studentka „*najít a odkrýt nit, která ukazuje touhu lidí po svobodě od pradávna až po současnost, kdy hlavním kritériem je sepětí svobody s lidskými právy*“ (5). Změna tématu práci podle oponenta příliš neprosperovala. Skrývá se v ní totiž riziko, že se ztratí teologický rozměr práce, zvláště pokud se hledá ‚touha lidí po svobodě‘ v hrubém historickém přehledu a vybraných právních dokumentech. V průběhu jejího čtení se oponent vícekrát ptal, co je na dané práci vlastně ‚to teologické‘ a zda se diplomandka neminula oborem. Předložená práce je spíš zařaditelná do oboru dějin práva, byť i tam s vážnými metodickými výhradami. Přehled konceptů svobody v biblických textech ani vypsání postojů stanovisek magisteriálních dokumentů není zárukou teologické metody. Práce navíc neobsahuje jedinou pasáž, která by se zvolenou metodou nějak zabývala. Jediná, a to ještě poněkud nešťastná věta, se nalézá v závěru: „*Zvolena byla metoda monografická s využitím analyticko-syntaktických (!) postupů vycházejících z porovnávání poznatků zjištěných v související literatuře nebo vlastních empirických zjištění*“ (86). Čtenář po přečtení práce zjistí, že toto tvrzení není pravdivé.

Absence metody je vedle ne úplně vhodně vymezeného tématu největší slabinou práce. To se projevuje při pohledu na použitou literaturu. Studentka se rozhodla pro hledání projevů touhy po svobodě v dějinách, avšak pro takové sledování nemá žádoucí erudici, kterou navíc nikde nenahrazuje vhodnou odbornou literaturou. Nejen přijatelné, aby kapitola o dějinách byla postavena na internetových zdrojích typu: www.buh.kvalitne.cz, www.wikipedia.cz nebo www.cojeco.cz. A je s podivem, že se tento způsob práce s literaturou, který není přijatelný ani na střední škole, objeví až v magisterské práci! Práce se neopírá o jediný relevantní historiografický titul.

Pochybnost zdrojů se negativně projevují v obsahu práce, a to v odvážných a nepodložitelných interpretacích a nahodilém výběru historických jevů i právních dokumentů. Úvodní kapitola o pojmu svoboda přináší klasické manualistické členění (svoboda fyzická, psychická, morální, vůle, volby), následují omezení svobody (zdravotní, biosociální vlivy...). Toto rozlišení však není reflektováno, eticky hodnoceno, ani se nestává základem pro další kapitoly. Kapitola o pojetí svobody v biblických textech tvoří nejlepší část práce, ačkoliv i zde se nacházejí pasáže, které by stály za bližší vysvětlení, např. „*Člověk v bibli není svobodný pro sebe samého, ale pro službu Bohu či druhým.*“ (19) Jaké pojetí zjevení a spásy se skrývá za tímto tvrzením? Nemůže být spása člověka uchopena jako pozvání k jeho plnému lidství?

„*Člověk má schopnost sám sebe svobodně určovat, má možnost osvobodit se od své přirozenosti.*“ (20) V jakém smyslu platí toto tvrzení?

I 4. kapitola „Vnímání lidské svobody v průběhu dějin“ obsahuje řadu lapidárních nevědomek, až kuriozit:

„Antika je charakteristická svojí volností, platí zde různé názory a vyskytují se zde různé formy společnosti. Svoboda zde byla chápána ve smyslu příslušnosti k určitému společenství nikoli ve smyslu volního rozhodování.“ (34)

„Latinská filosofie se začíná objevovat již ke konci 1. stol. po Kr.“ (37)

nominalismus znamenal ve středověku kritiku církve jediné zprostředkovatelky pravdy Boží (41)

na konci středověku je v Čechách „absolutistické monarchické panství“ (44)

Erasmus Rotterdamský byl protestant (47)

osvícenství nemělo místo pro Krista jako Spasitele a Vykupitele a odmítalo vše nadpřirozené a nadrozumové (48)

v polovině 19. století „se člověk a jeho potřeby dostávají na okraj zájmu společnosti“ (50) a mnohé mnohé další.

V práci se bez dalšího vedle sebe vyskytují tvrzení Jana Pavla II. z VS: „Lidé úplně zapomněli, že tím, kdo určuje, co je dobré a co zlé, není člověk, ale Bůh.“ (66)

a údajné Tomášovo: „člověku není zákonem Bůh, ale člověk je sám sobě zákonem“ (43).

V jakém smyslu je myšlena tomášovská etická autonomie?

Koncept ‚kultury smrti‘ Jana Pavla II. je jistě silný a hluboký, nicméně klasifikace potratů, eutanazie a trestu smrti jako špatně pochopenou lidskou svobodu vyžaduje další autorčino promyšlení. Právě tady by mohlo být jedno z přehlednutých pozvání ke skutečné teologické reflexi, namísto ostrých, leč nepodložených soudů.

Práci doporučuji k ústní obhajobě jen s velkými výhradami.

V Praze 30.5.2009

Jaroslav Lorman

